

Vlastiveda

Názov ŠkVP	iŠkVP
Názov ŠVP	inovovaný Štátny vzdelávací program pre 1. stupeň ZŠ v Slovenskej republike
Stupeň vzdelania	ISCED 1 – Primárne vzdelávanie
Dĺžka štúdia	4 roky
Forma štúdia	denná
Vyučovaci jazyk	Slovenský jazyk

1. Charakteristika vyučovacieho predmetu

Vlastiveda v 3. a 4. ročníku má osobité, nezastupiteľné postavenie vzhľadom na význam v utváraní predstáv o bezprostrednom mieste života žiakov (priestorový aspekt) a historickom období, v ktorom žijú (časový aspekt). Svojím zameraním má za cieľ podnecovať, motivovať žiakov na rozprávanie o danej téme (či už na základe vlastných skúseností, podľa obrázka a i.) a v čo najväčšej miere využívať heuristický rozhovor a zážitkové učenie.

Vlastivedné – motivačné poznávanie začína v 1. a 2. ročníku (prvouka) spoznávaním okolia školy a bydliska a postojmi k spoločnosti, pokračuje v 3. ročníku (Moja obec) a končí vo 4. ročníku (Objavné cesty po Slovensku).

Vlastiveda v 3. ročníku (Moja obec) je obsahovo naplnená emotívnym (dobrodružným) poznávaním, pozorovaním a hodnotením javov a celkovo dojmami z vlastnej obce (okolie školy) v časových premenách jednotlivých ročných období (aj s aspektom starostlivosti o bezpečnosť a zdravie). Nezastupiteľná je vlastivedná vychádzka, ktorá má motivačno-heuristický charakter. Vybrané témy, napr. orientácia v okolí školy, sa odporúča realizovať formou pozorovania mimo triedy, ak sú na to možnosti. Delí sa na spoznávanie miestnej krajiny (jednoduchá práca s nákresmi) a orientáciu v čase (plynutie kalendárneho a školského roka, významné sviatky počas roka, tradície a i.). Na ne nadväzuje rozprávanie o doprave, o pamätihodnostiach. Osobitá pozornosť sa venuje pozorovaniu, skúmaniu prírody, jej zložiek, ale rovnako aj pamiatok v okolitej krajine.

2. Ciele vyučovacieho predmetu

Žiaci:

- skúmajú, pozorujú a bádajú v kraji, v ktorom žijú,
- porozprávajú o svojej obci (mesto, dedina – o krajine svojho okolia) a určia jednotlivé prvky – časti svojej obce,
- orientujú sa v rodnom kraji pomocou svetových strán a významných objektov,
- rozlišujú primerane vzťahy a väzby prírodného a spoločenského charakteru vo svojej obci, doma i v škole,
- použijú poznatky zo svojich pozorovaní a skúseností,
- identifikujú a odlišia, čo vytvorila príroda a čo človek,
- rozprávajú o premenách prírody počas roka (vyhľadajú v kalendári významné dni),
- ukážu na mape (prispôsobenej vlastivede v 4. ročníku) vybrané pohoria, jaskyne, rieky, mestá a iné,
- opíšu (pomocou obrázkov) pojmy, krajinu, pamiatky, ktoré už nie sú z ich bezprostredného okolia,
- prerozprávajú obsah povesti podľa výberu,
- porozprávajú o významných historických udalostiach,
- vedia čítať mapu a rozprávať podľa ilustrácií a fotografií
- vypátrajú pútavé skutočnosti o rôznych častiach Slovenska,
- porovnávajú jednotlivé oblasti so svojou obcou.

3. Výchovné a vzdelávacie stratégie

Žiak prostredníctvom kľúčových kompetencií:

Kognitívne kompetencie

- rozlišuje medzi podstatnými a druhotnými informáciami
- odpovedá na otázky s využitím získaných informácií
- vie analyzovať komponenty problémovej situácie
- vie definovať cieľ, pozná zložitosť otázok a predpokladá riešenia

- dokáže opakovať celý proces (rovnakým alebo diferencovaným spôsobom) toľkokrát, koľko je potrebné na dosiahnutie cieľa
- vie si predstaviť ako postupovať ďalej

Funkčné kompetencie

- dopĺňa si vedomosti a rozvíja zručnosti, prepája ich s poznaným, systematizuje ich a využíva pre svoj ďalší rozvoj a život
- analyzuje úlohy pred jej realizáciou
- vie analyzovať celok a časti syntetizovať do celku
- organizuje súbor údajov, triedi ich a hierarchizuje
- porozumie procesu popísanému algoritmom
- vie pomocou IKT pretlmočiť informácie tak, aby sa zdôraznila ich podstata, upraviť ich a sprostredkovať iným, vie využiť prostriedky IKT
- funkčne využíva matematické poznatky a zručnosti v živote

Osobnostné kompetencie

- dokáže ísť vytrvalo k cieľu
- vyberá si z alternatív

Sociálne kompetencie

- je pripravený/á byť v interakcii s inými ľuďmi v rôznych kontextoch
- je platným členom v tímovej práci

Komunikačné kompetencie

- aktívne a so záujmom počúva
- má odvahu vyjadriť sa

Občianske kompetencie

- stanovuje si ciele a priority s ohľadom na svoje schopnosti, záujmy a životné podmienky

Kultúrne kompetencie

- dokáže dešifrovať a vhodne použiť symboly

4. Stratégie vyučovania

Metódy a formy:

1. Induktívna metóda
2. Syntetická metóda
3. Metóda riadeného rozhovoru
4. Frontálna práca
5. Individuálna práca
6. Práca vo dvojiciach
7. Riešenie problémových úloh

Ročník	tretí
Časový rozsah výučby	
<i>iŠVP</i>	1/týždeň
<i>iŠkVP</i>	0/týždeň

5. Učebné zdroje

Učebné zdroje sú zdrojom informácií pre žiakov. Sú to učebnice, atlasy, mapa SR, odborná literatúra, odborné časopisy, náučné slovníky, materiálno-technické a didaktické prostriedky a pod.

Ďalšie zdroje si každý vyučujúci určí podľa potreby (encyklopédie, práca s časopisom, práca s edukačnými programami v rámci IKT, s internetom, exkurzie, vychádzky s pozorovaním ap.)

Pre tretí ročník budeme používať: Prof. PhDr. M. Kožuchová, CSc., Mgr. R. Matušková, Mgr. M. Šimunková – Vlastiveda pre 3.roč. ZŠ Expol Pedagogika.

6. Hodnotenie predmetu

Žiak bude v priebehu školského roka hodnotený v zmysle metodických pokynov pre hodnotenie a klasifikáciu žiaka schválených MŠ SR.

Na diagnostiku výstupných vedomostí bude využívaný výstupný riaditeľský test.

Základ klasifikácie žiaka:

Zvládnuť učebné osnovy v stanovenom rozsahu.

Získané vedomosti jednotlivých tematických celkov vedieť aplikovať v praktických činnostiach. V podobe predávajúcich a kupujúcich uplatniť zručnosti a vedomosti pri sčítovaní a odčítovaní, manipulácií s platidlom, tvorbe slovných i aplikačných úloh.

7. Obsah vzdelávania

Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Moja obec 33 hodín	<ul style="list-style-type: none">• moja obec, miestna krajina, okolie školy, bydliska• smer na sever (podľa poludňajšieho tieňa), svetové strany• cesta do školy a bezpečnostné pravidlá pri ceste do školy• znaky jesene, zmeny v prírode a dĺžky dňa a noci, zber úrody, príprava živočíchov na zimu• predkovia, dedina alebo mesto (aj s opisom) a jej obyvatelia• znaky zimy, starostlivosť o zver v prírode• zimné sviatky, pamätihodnosti• významní rodáci, zmienky o obci a jej okolí v povestiach, piesňach, známe udalosti v obci, historické pamiatky v obci• znaky jari, zmeny v prírode a dĺžky dňa a noci, jarné práce• veľkonočné sviatky a tradície, plán, mapa danej krajiny	<ul style="list-style-type: none">• napísať presný názov svojej obce (presnú adresu školy a bydliska),• zaradiť obec, kde býva, medzi mestá alebo dediny,• určiť smer na sever podľa poludňajšieho tieňa a identifikovať svetové strany v krajine,• orientovať sa v okolí školy a bydliska pomocou svetových strán a významných objektov v miestnej krajine,• porozprávať vlastnými slovami cestu do školy alebo zo školy domov,• opísať svoju obec (napr. aké domy, ulice – pozná, možno aj vymenovať, blízka rieka, park a iné),• zhotoviť jednoduchý nákres okolia školy a bydliska,• ukázať na mape Slovenska

• znaky leta, zmeny v prírode a dĺžky dňa a noci, dozrievanie novej • úrody, starostlivosť živočíchov o mláďatá, oddych a rekreácia počas letných prázdnin, starostlivosť o zdravie a bezpečnostné pravidlá počas letných aktivít • časová priamka (vizualizácia času)	svoju obec, • identifikovať na mape Slovenska pohoria, nížiny, rieky a cesty (podľa farieb), • opísať spôsob života obyvateľov obce – iné v meste, iné na dedine, ako sa starať o svoje okolie, ako tráviť voľný čas, • charakterizovať zmeny vo svojej obci (v prírode) na jeseň a použiť • pri tom vlastné pozorovania i skúsenosti (dĺžka dňa a iné), • porozprávať, ako si ľudia pripomínajú svojich predkov a priateľov (Pamiatka zosnulých) na jeseň, • zostrojiť časovú priamku vlastnej rodiny a rodinných príslušníkov, • charakterizovať zmeny vo svojej obci v zime (vlastné pozorovania), • vlastnými slovami porozprávať o sviatočných dňoch v obci na rozhraní kalendárnych rokov (Vianoce, Silvester, Nový rok, Traja králi), • opísať druhy dopravy v obci (zopakovať si bezpečnosť na cestách), • opísať podľa náčrtu cestu do

		<p>stredu obce (mesta, dediny),</p> <ul style="list-style-type: none">• určiť dve historické pamiatky vo svojej obci,• prerozprávať jednu povesť, pieseň, či báseň, ktorá sa viaže k obci alebo jej okoliu,• určiť, aké významné kultúrne a športové podujatie sa v obci konajú,• charakterizovať zmeny v prírode na jar a použiť pri tom vlastné pozorovania a skúsenosti (zmeny v prírode, dĺžka dňa),• opísať činnosti ľudí na jar,• porozprávať o veľkonočných tradíciách v obci,• identifikovať zmeny v prírode počas leta a rozprávať o oddychu a rekreácii počas letných prázdnin,• vyhľadať informácie o svojej obci na internete a iných médiách,• interpretovať obrazový materiál o obci a jej obyvateľoch
--	--	--

Ročník	štvrtý
Časový rozsah výučby	
<i>iŠVP</i>	2/týždeň
<i>iŠkVP</i>	0/týždeň

4. Stratégia vyučovania

Názov tematického celku	Stratégia vyučovania
	Metódy a formy práce
Krajina v ktorej žijeme	Práca s textom v učebnici, Motivačný rozhovor, motivačné rozprávanie, rozhovor, rozprávanie, vysvetľovanie, didaktické hry, diskusia, opakovanie a upevňovanie učiva Skupinová práca, samostatná práca, individuálna práca, práca vo dvojiciach, didaktické hry
Mestá a dediny	Práca s textom v učebnici, Motivačný rozhovor, motivačné rozprávanie, rozhovor, rozprávanie, vysvetľovanie, didaktické hry, diskusia, opakovanie a upevňovanie učiva Skupinová práca, samostatná práca, individuálna práca, práca vo dvojiciach, didaktické hry
Cestujeme z Košíc do Bratislavy	Práca s textom v učebnici, Motivačný rozhovor, motivačné rozprávanie, rozhovor, rozprávanie, vysvetľovanie, didaktické hry, diskusia, opakovanie a upevňovanie učiva Skupinová práca, samostatná práca, individuálna práca, práca vo dvojiciach, didaktické hry
Zaujímavosti zo Slovenska, baníctvo na Slovensku	Práca s textom v učebnici, Motivačný rozhovor, motivačné rozprávanie, rozhovor, rozprávanie, vysvetľovanie, didaktické hry, diskusia, opakovanie a upevňovanie učiva Skupinová práca, samostatná práca, individuálna práca, práca vo dvojiciach, didaktické hry
Tradície a zvyky	Práca s textom v učebnici, Motivačný rozhovor, motivačné

Skanzeny	rozprávanie, rozhovor, rozprávanie, vysvetľovanie, didaktické hry, diskusia, opakovanie a upevňovanie učiva Skupinová práca, samostatná práca, individuálna práca, práca vo dvojiciach, didaktické hry
V súlade s prírodou	Práca s textom v učebnici, Motivačný rozhovor, motivačné rozprávanie, rozhovor, rozprávanie, vysvetľovanie, didaktické hry, diskusia, opakovanie a upevňovanie učiva Skupinová práca, samostatná práca, individuálna práca, práca vo dvojiciach, didaktické hry
Míniprojekt o vlastnom kraji	Práca s textom v učebnici, Motivačný rozhovor, motivačné rozprávanie, rozhovor, rozprávanie, vysvetľovanie, didaktické hry, diskusia, opakovanie a upevňovanie učiva Skupinová práca, samostatná práca, individuálna práca, práca vo dvojiciach, didaktické hry

5. Učebné zdroje

Učebné zdroje sú zdrojom informácií pre žiakov. Sú to učebnice, atlasy, mapa SR, odborná literatúra, odborné časopisy, náučné slovníky, materiálno-technické a didaktické prostriedky a pod.

Ďalšie zdroje si každý vyučujúci určí podľa potreby (encyklopédie, práca s časopisom, práca s edukačnými programami v rámci IKT, s internetom, exkurzie, vychádzky s pozorovaním ap.)

Kožuchová – Matúšková – Stebila: Vlastiveda pre 4. ročník ZŠ. Expol Pedagogika.

M. Kožuchová – R. Matúšková: Pracovný zošit k učebnici Vlastiveda pre 4. ročník ZŠ
Pracovný zošit pre 4. ročník ZŠ s priloženou všeobecno-geografickou mapou Slovenska

6. Hodnotenie predmetu

Žiak bude v priebehu školského roka hodnotený v zmysle metodických pokynov pre hodnotenie a klasifikáciu žiaka schválených MŠ SR.

Na diagnostiku výstupných vedomostí bude využívaný výstupný riaditeľský test.

Základ klasifikácie žiaka:

Zvládnuť učebné osnovy v stanovenom rozsahu.

Získané vedomosti jednotlivých tematických celkov vedieť aplikovať v praktických činnostiach. V podobe predávajúcich a kupujúcich uplatniť zručnosti a vedomosti pri sčítovaní a odčítovaní, manipulácií s platidlom, tvorbe slovných i aplikačných úloh.

7. Obsah predmetu

Tematický celok	Obsahový štandard	Výkonový štandard
Slovensko 56 hodín	<ul style="list-style-type: none"> • vlastivedná mapa Slovenska, znaky na mape a v legende, svetové strany na mape, poloha miestnej krajiny na Slovensku, význam modrej, hnedej a zelenej farby na mape, kreslená mierka • Tatry, Nízke Tatry, Pieniny, Malá Fatra, Veľká Fatra, Poľana, Kremnické vrchy, Štiavnické vrchy, Slovenské Rudohorie, Podunajská nížina, Východoslovenská nížina, Záhorská nížina, Váh, Dunaj, Hron, Dunajec, Demänovské jaskyne, Domica • listnaté, zmiešané a ihličnaté lesy, TANAP • pamiatky (UNESCO) Slovenska (Bardejov, Vlkolíne, Banská Štiavnica s okolím, Spišský hrad a okolie, jaskyne Slovenského krasu, bukové lesy Východných Karpát, Levoča, drevené kostolíky) • Bratislava, Košice, Trnava • Bratislavský hrad, Devín, Trenčiansky hrad, Bojnický zámok 	<ul style="list-style-type: none"> • vyjadriť vlastnými slovami, čo je mapa, • identifikovať znaky na mape (farby, tvary), • odmerať podľa nakreslenej (grafickej) mierky vzdialenosti na mape, • ukázať polohu Slovenska na mape sveta a Európy, • ukázať na mape Slovenska svoju obec, • porozprávať o ceste od Tatier k Dunaju (Bratislavy) a jej jednotlivých zastávkach (Poprad, Nízke Tatry, Ružomberok, Martin, Orava, Veľká Fatra, Malá Fatra, Kysuce, Žilina, Súľovské vrchy, Trenčín, Piešťany, Trnava, Malé Karpaty, Záhorie) – „Čítanie z mapy = prstom po mape“, • pátrať po obrazovom materiáli (internet, médiá) z cesty a interpretovať ho, • odlíšiť na ceste od Tatier k Dunaju tri známe pohoria a tri

a zoo, Dunaj, Nitriansky hrad, Žilina, Kysuce, Martin, Strečno, Orava, Oravský hrad a priehrada, Horehronie, Banská Bystrica, Zvolenský zámok, Spiš, Poprad, Prešov

- Konštantín (Cyril) a Metod, Svätoplukove prúty, vpády Tatárov a Turkov, Mária Terézia, Ľudovít Štúr, prvá svetová vojna, Milan
- Rastislav Štefánik, Tomáš Garrigue Masaryk, druhá svetová vojna, samostatná Slovenská republika, naše štátne symboly

kotliny,

- prerozprávať dve povesti (legendy) z cesty od Tatier k Dunaju,
- porozprávať o ceste od Dunaja po Hornád (z Bratislavy do Košíc) cez Nitru, Hornú Nitru, Podunajsko a Pohronie a o zastávkach v Banskej Štiavnici, Kremnici, Zvolene, Banskej Bystrici, Poľane, Lučenci, Rožňave a Slovenskom Rudohorí – „Čítajú z mapy = prstom po mape“,
- prerozprávať dve povesti (legendy) z cesty od Dunaja po Hornád,
- opísať výlet od Hornádu po Dunajec (z Košíc po Dunajec) cez Michalovce, Zemplín, Humenné, Vihorlat, Bardejov, Nízke Beskydy, Prešov, Šariš, Levoču, Slovenský raj, Spiš - „Čítanie z mapy = prstom po mape“,
- prerozprávať dve povesti (legendy) z cesty po hradoch na východe Slovenska,
- identifikovať päť najvýznamnejších kultúrnohistorických pamiatok Slovenska na mape,
- vytvoriť zoznam desiatich

		<p>prírodných divov Slovenska,</p> <ul style="list-style-type: none"> • rozlíšiť pomocou mapy najvýznamnejšie cesty Slovenskom, • zistiť na obrázkoch, ako sa krajina Slovenska menila (historické obrazy), • vytvoriť plán cesty po Slovensku.
<p>Výlety po Slovensku – „Čítanie z mapy = prstom po mape“ 10 hodín</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Objavné cesty po Slovensku 	<ul style="list-style-type: none"> • od Tatier k Dunaju (Bratislavy) a jej jednotlivých zastávkach (Poprad, Nízke Tatry, Ružomberok, Martin, Orava, Veľká Fatra, Malá Fatra, Kysuce, Žilina, Súľovské vrchy, Trenčín, Piešťany, Trnava, Malé Karpaty, Záhorie) • od Dunaja po Hornád (z Bratislavy do Košíc) cez Nitru, Hornú Nitru, Podunajsko a Pohronie a o zastávkach v Banskej Štiavnici, Kremnici, Zvolene, Banskej Bystrici,

		<p>Poľane, Lučenci, Rožňave a Slovenskom Rudohorí</p> <ul style="list-style-type: none">• od Hornádu po Dunajec (z Košíc po Dunajec) cez Michalovce, Zemplín, Humenné, Vihorlat, Bardejov, Nízke Beskydy, Prešov, Šariš, Levoču, Slovenský raj, Spiš
--	--	--